

Reševanje nemške krize v Parizu in Londonu

Angleška vlada prisilila Francijo na omejitve zahtev. Posledice nemške finančne panike obsejajo sosedne države. — Politični boji v nemških mestih med komunisti, fašisti in policijo.

Legionarji se poklonili Mussoliniju

Odbor izročil poslaniku udanostno resolucijo

Berlin, 17. jul. — Vprašanje nemške finančne krize, ki ogroža evropsko in politično ravnotežje samo v Nemčiji, temveč v vseh državah centralne Evrope predmet razprav na konferenci v Parizu in Londonu. Konferenca v Parizu se odprla v soto, v Londonu v ponedeljek. Zastopniki Francije, Anglije in Nemčije bodo na teh posvetovanjih skušali najti pot, da izvedejo Nemčijo iz močvirja finančnih težav, v katerega je zabredla. Obisk premierja MacDonalda zunanega ministra Hendersona v Berlin je bil preložen radi konferenci, ki se odprla jutri v Parizu. Nemški kancler Brüning in zunanji minister Curtius sta danes zvečer odpotovala v Pariz, kjer bosta diskuzirala o rešitvi zunanje pomoči Nemčiji, za katerega se je Francija "načelu" izrekla. V ponedeljek se bodo francoski, nemški in angleški državniiki sestali na drugi konferenci v Londonu, kjer bodo razpravljali o detaljih tujinskega načrta v zvezi s posvetovanjem predlogom enoletnega moratorija.

Washington, 17. jul. — Eksekutivni odbor Ameriške legije je na banketu v italijanskem poslanstvu naredil globok poklon Mussoliniju, ko je vrhovni načelnik legije O'Neil izročil poslaniku laaskavo resolucijo.

Eksekutivni odbor se v ime legije zahvaljuje Mussoliniju za izkazane naklonjenosti legionarjem v Italiji, in ker je "Mussolini manifestiral svoje globoke simpatije glede aktivnosti Ameriške legije v Italiji."

V resoluciji je rečeno, da se dokument "izročil Mussoliniju s šestimi od narodne organizacije Ameriške legije."

Ta korak gotovo ni bil storjen zgolj radi tega, da se prepreči možnost, da Mussolini na navi na postojanke legije v Italiji, kot je storil z vsemi opozicijskimi skupinami, pač pa radi tega, ker Ameriška legija goji bistvene simpatije do Mussolinija in njegovega krvavega režima.

Poročen prekooceanski polot

Ogrska letalca preletela Atlantik v petnajstih urah. Spustiti sta se morala na tla, predno sta dosegla svoj cilj, ker jima je zmanjkalo goriva.

Budapešta, 17. jul. — Alexander Magyar in George Endres ogrska letalca, ki sta se v aredu ob 11. jutraj dvignila v zrak s svojim monoplanom "Justice for Hungary" z letališča v Harbor Grace-u, sta se včeraj ob 1:40 popoldne (čikaški čas) spustila na tla v bližini vasi Biske, ki je oddaljena štirinajst milj od Budapešte. Spustiti sta se morala na tla, ker jim je zmanjkalo goriva.

Letalca sta napravila dva rekorda. Preletela sta daljavo 3.225 milj v 26 urah, toda polet čez Atlantik sta napravila v 15 urah in 10 minutah. Prejšnji rekord poleta čez Atlantik je bil 16 ur in 12 minut, ki sta ga napravila letalca John Alcock in Arthur W. Brown l. 1919.

Več kot stotisoč ljudi se je zbralo na letališču v Budapešti, ko je došlo poročilo, da se letalca bližata mestu. Člani vladnega kabineta so prekinili seje ter pohitili na letališče, da pozdravijo letalca. Ko je prišla vest, da sta morala pristati v bližini mesta, se je množica razšla, nekateri pa so odšli v Biske. Slavnostni sprejem letalcev v Budapešti je določen za danes.

Cerkvena organizacija proti vojaškemu vezbanju

Seattle, Wash. — Washingtonska konferenca kongregacijske cerkve se je na svojem zborovanju izrekla proti prisilnemu vojaškemu vezbanju na washingtonski univerzi. Agitacija za odpravo tega sistema se vrši že več let. Konferenca je tudi kritizirala odlok najvišjega zveznega sodišča, s katerim je odklonilo državljanstvo profesorja MacIntoshu iz Yale radi njegovega pacifizma.

Reševanje brezposelnosti v Kanadi

Windsor, Ont., 17. jul. — Premier Henry je včeraj naznanil da bo vlada pričela izvajati svoj program javnih del po vsej Kanadi. Vsi brezposelni bodo upošleni pri javnih delih, ki jih prične provinčne vlade. Z delom se bo začelo v kratkem.

Teroriziranje rudarjev v Penni

Deputiji streljalo stavarke; štrajk se širi

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Teroriziranje rudarjev v stavkovnem okrožju zapadne Pennsilvanije se sadiščno nadaljuje z dneva v dan. Odložitev orodja v nekaterih premogovnikih v okoliščini Brownsville ob koncu prejšnjega tedna je rezultiralo v novih napadih na rudarje.

Pomočni šerif John Meadows je ustrelil Mike Toploskyja, stavarja iz Westa Mine Jones & Laughlin Steel kompanije. Toplosky je bil na obisku pri sodnikih in na potu sta se srečala s deputirjem Meadowsom, ki ga je ustrelil pod pretravo, da je skušal ubežati. Deputija je aretirala državna policija in je pod bandom \$5000.

V Smithonu sta policaj Dan Douglas in njegov sin ustrelila v prsi in v stran John Oliverja, zamorskega organizatorja N. M. U., pod pretravo, da je s skupino rudarjev skušal iti v trgovino Pittsburgh Coal kompanije.

Pri Vesta Coal Co. premogovniku št. 5 so deputiji streljali na avto črncev, ki so se peljali s piknika. Med njimi je bil organizator Isiah Hawkins, en otrok in dve ženski. Zadet ni bil nihče, le avto je dobil nekaj luknj.

V svrhu ravnovesja deputijskega terorizma poročajo pittsburski listi o bombardiranju košnjačka nekega stavkolomca v okrožju Brownsville.

Sto rudarjev je zastavkalo v premogovniku št. 3 Pittsburgh Terminal kompanije v Mollanauertu. Pri Vesta rovu št. 5 je zastavkalo skupina rudarjev, ker je družba znižala plačo od \$5 na \$4.80 za dnevno delo in od \$0.60 na 45c od tona premoga.

V Fredericktownu je pri Clyde rovu št. 1 prišlo do spopada med piketi in deputiji, ki so navallili na stavarke s količki. Ko je neki deputij zagrozil z aretacijo, so ga stavarji obkolili in mu vzeli količek.

V Brownsvilleju so rudarji organizirali dve skupini s nalogo, da pridobita rudarje v okoliščini Morgantowna in Clarksburga, W. Va., za rudarsko konferenco, ki se je vršila 15. in 16. julija v Pittsburghu.

Pogodba med cestnimi železnici

Chicago, Ill. — Nova pogodba med Chicago Surface Lines in unijo cestnih železnicarjev je stopila v veljavo.

Uslužbeni cestne železnice bodo sedaj delali šest dni v tednu namesto sedem s sorazmernim znižanjem mezd. Ta točka je bila vključena v pogodbo, da se prepreči odslovitve delavcev. Plača na uro ostane po starem, toda železnicarji so izgubili pol ure na dan, ki je bila določena za kosilo.

L. B. Bland, blagajnik mednarodne unije železnicarjev, vidi v skrajšanju delovnega tedna in sprejetju nove pogodbe podlago za večji napredek unijskega gibanja po končan depreziji.

BREZPOSELNOT DELA ŽUPANU VELIKE SKRBI

Kritizira mestni svet, ker je za pri prenočišču. Akcija za zbiranje sklada. — Brezposelnost dela županu velike skrbi.

Detroit, Mich. — (FP) — Brezposelnost v Detroitu dela velike preglavice mestni vladni in posebnosti županu Murphyju, ki ne sledi večini županov in posveti veliko časa temu problemu. Na njegovo iniciativo je mestna vlada preteklo jesen aretirala večjo pomožno akcijo, kateri načeljuje poseben odbor in je v ta namen potrošila nad deset milijonov dolarjev.

Taj akciji pa nasprotujejo nekateri privatni interesi, Ford in drugi veliki podjetniki, ki imajo svoje tovarne večinoma izven mestnih mej, ter lastniki cenovnih hotelov. Zadnji nasprotujejo največ radi tega, ker je mesto ustanovilo prenočišča in javne kuhinje, v katerih je stanovalo 1500 brezdomcev.

Župan je to akcijo mestnega sveta kritiziral, obenem pa je organiziral akcijo za zbiranje petmilijonskega fonda za podpiranje brezposelnih in apeliral na prispevke.

Glede boja proti mestnim prenočiščem je rekel John F. Ballenger, pomočni asistent Welfare departmanta, da so vodili agitacijo proti njim zastopniki "privatnih stanovanjskih interesov, ki se delajo pritisk in grozili da se morajo zapreti. Sem proti temu, da bi kdorkoli izkoriščal ljudi, ki so brez sredstev in doma."

Proti pomožni akciji je bilo dvignjenega mnogo prahu, akcijo pa je vodil Ford, oziroma na čelnik njegove tovarniške policije Harry Bennet, ki je obtožil upravo pomožne akcije korupcije in favorizma. Fordova družba je pričela napadati županovo akcijo radi tega, ker ga je župan Murphy v nekaterih publikacijah in v govorih kritiziral radi brezposelnosti za tisoče delavcev, kateri je samopasno odločil in kateri je moral mesto podpirati.

Ker ima Ford tovarne izven mesta, kakor tudi nekateri večji podjetniki, je vse breme podpiranja padlo na rame detroitskih davkoplačevalcev. Sedaj je v teku akcija, da okrajne oblasti prevzamejo vso pomožno akcijo in s tem prisilijo Forda in druge tovarnarje, da prispevajo svoj delež za podpiranje brezposelnih. Župan Murphy in člani pomožnega odbora so Hooverju poslali spomenico, v kateri ga urjajo, da skliče izredno zasedanje kongresa, ki naj dovoli sredstva in ukrepa o problemu brezposelnosti.

Glede Fordovih obdolžitev o korupciji je župan imenoval odbor, da stvar preišče. Povabljen je bil tudi Ford, da imenuje v ta odbor svoje zastopnike.

Kampanja za redukcijo mezd

Vzgladu mestne administracije ki je znižala meze nameščenecem, bodo sledila privatna podjetja

Chicago, Ill. — (FP) — Redukcija mezd mestnim uslužbencem, ki bo prihranila mestu \$2,400,000 v tem letu, je odprla pot za splošno znižanje mezd delavcem v čikaških industrijah. 25,000 nameščenecem je prizadetih valed redukcije.

Govorice se širijo, da so čikaški industrijalci pritiskali na Cermaka in mestni svet, da sta se izrekla za redukcije z namenom, da bodo delavci v drugih podjetjih bolj pasivno sprejeli silna znižanja. Uprave družb bodo sedaj lažje sugestirale redukcije, češ, da je bila celo mestna administracija prišla na znižati meze svojim nameščenecem.

Na očitke, ki so naperjeni proti županu Cermaku, odgovarja on, da sledi američam Ameriške delavske federacije, ki tudi agitira za petdnevni delovni teden — In to je, kar je on dal nameščenecem. Da je bila meza sorazmerno s krajšim delovnim tednom reducirana, o tem Cermak molči.

Medtem se pa odslovitve mestnih delavcev nadaljujejo. Nedavno je bilo odpuščenih 120 cestnih pometačev. Druge redukcije bodo sledile v kratkem.

Solaki odbor se tudi bavi s načrtom, da zniža plače učiteljem. Urgira jih, naj vzamejo brezplačna počitnice. Ta zahteva je prišla sedaj, ko morajo učitelji sprejemati začasne menice od mesta kot plačo namestod denarja.

Špekulacije napovedujejo boj zadrugam

Ustanovili so organizacijo, ki bo pobijala združeno gibanje med farmerji

Chicago, Ill. — (FP) — Špekulanti s žitom so se dni ustanovili Federation of American Business Men, katere cilj je, voditi boj proti farmerskim združenjem. V strahu so, da bodo farmerske zadruge napravile konec njihovim špekulacijam s poljedelskimi produkti kakor tudi profitom.

"Vlada se ne sme vtikati v naše posle," je geslo špekulantov. Nadejajo se, da se bo kongres izrekel proti dajanju nadaljnjih pomoči farmerjem. C. A. Wilson, predsednik Chicago Live Stock Exchange, je voditelj tega gibanja. V svoji izjavi je Wilson omenil grožnjo voditeljev farmerskih združenj, da bodo odvzeli dobičkanosni posel špekulantom v prihodnjih treh letih.

Bomba v katedrali sv. Petra

Vatikansko mesto, 17. jul. — Včeraj zvečer je bila najdena bomba v katedrali sv. Petra, katero so pa odstranili, predno je eksplodirala. Eksplodirala je pozneje na vrtu, kamor so jo položili, da jo avtoritete preiščejo.

Federacija in vladna odpomoč brezposelnim

Operatorji neiljo plemenske sovražstvo

Poslužujejo se črncev za stavkokaže; prvi poskus ponorečili Rudarji iz okrajev Mingo in Logan prosijo za organizatorje

Charleston, W. Va. — (FP) — Prva preiskava rudarjev v tekoči stavki v Kanawha okrožju se je pripetila v Wardu, ko so operatorji skušali importirati skupino zamorskih stavkokašov. Čuječnost rudarjev na stavkovni straki pa je to nakano preprečila in črnci so se vrnili.

Glavni namen operatorjev je bil, da sanetijo plemenski boj med rudarji. Nova unija pravi, da ne bo tega dopustila, ker v njenih vrstah so vsi rudarji brez razlike enakovredni. V eksekutivi sta tudi dva črnci.

Z dosedanjim odzivom rudarjev na stavko so voditelji unije povsem zadovoljni. Predsednik Keeney meni, da bo stavka v Kanawha okrožju v kratkem stoodatna, ker nove skupine rudarjev se dnevno pridružujejo stavkarjem.

Incident, ki je povzročil največ zanimanja, je bila delegacija rudarjev iz okrajev Mingo in Logan, ki je prišla v glavni stan s prošnjo, naj unija pošlje v ta dva okraja organizatorje, ker se bele rudarji organizirali. Ta dva okraja sta najbolj sioglasna v vsi industriji radi notranjega pobujanja organizatorjev.

V tema dvema okrajema je bil dosedaj zamorjen v kal le vsak poskus organiziranja in leta 1921 je prišlo do znanega rudarskega pohoda in do večdnevne bitke med rudarji in državno oboroženo silo. Ako bi ne bile poslane na posorišče rudarske vojne zveze čete, bi bil izid najbrž drugačen.

Unija je poslala v ta okraja organizatorje in ako se bo gibanje razvijalo, se zgodovinsko pred desetimi leti zna ponoviti, ker operatorji so se vedno tako sovražni napram uniji kot so bili v preteklosti.

Konferenca ilinolskih rudarjev

Belleville, Ill., 17. jul. — Delegatje, zastopajoč članstvo dvanaestega rudarskega distrikta, so včeraj delali na načrtih, da blokirajo vsako akcijo uradnikov ilinolskega rudarskega distrikta UMWA, katero bi naperili, da zrušijo gibanje članstva, ki se ne strinja s njihovo upravo. Sprejetih je bilo več resolucij za revizijo ustave dvanaestega rudarskega distrikta. Konvencija bo končala s svojim delom danes.

Uradniki, ki so bili izvoljeni v vodstvo konvencije, bodo upravljali posle kot začasni zastopniki organizacije članstva, dokler ne bodo končane regularne volitve. Ti so Ray Edmundson iz Zeiglerja, predsednik; Andrew Stevens iz Danvillia, podpredsednik, in William Keek iz East St. Louisa tajnik-blagajnik.

Fašisti ustavili napad na Vatikan

Rim, 17. jul. — Italijanska vlada je zaplenila protipapeški letak "Proč z Vatikanom" in odredila aretacijo štirih avtorjev ki so ga spisali.

Eden od avtorjev je Emilio Settimelli, bivši urednik lista "Inpelo", ki je nedavno propadel. Ta list je nosil na prvi strani velik naslov: "Mussolini ima vedno prav."

Pet žrtev vročine v Chicagu

Chicago, 17. jul. — Čikaška vročina, ki traja že tri dni, je včeraj ubila pet ljudi. Vremenški napovedovalec je za danes napovedal še hujšo vročino, toda za soboto večer obeta dež in hlad.

Predsednik Green je izjavil, da bo eksekutivni odbor razpravljal o vprašanju federalne podpomoči na prihodnjem zborovanju

Washington, D. C. — (FP) — Prvi migljaj, da bo eksekutivni odbor Ameriške delavske federacije v kratkem zahteval od federalne vlade direktno pomoč za brezposelne delavce, je dal predsednik William Green poročevalcu Federaliziranega tiska. Člani eksekutive so bodo sešli na konferenci prihodnjega meseca. Dosadaj se je federacija vzdržala zahtev, da federalna vlada prevzame odgovornost, da se krog sedem milijonov brezposelnih delavcev in njihovih družin reši pred stradanjem.

Green je bil vprašan, kaj on misli o akciji predsednika Ameriškega rdečega križa Payna, ki je odklonil apel governorja Pinchota, v katerem je slednji urgiral organizacijo, naj prisloži na pomoč stavkajočim rudarjem v njegovi državi. Pinchot je poslal ta apel načelniku Rdečega križa potem, ko je državna legislatura zavrgla predlogo, da se dovoli apropiacije v vadi \$3,000,000 za družine stradalih rudarjev.

Ker je pred nekaj meseci Green izjavil, da federacija nasprotuje brezposelnostnemu zavzemanju, je bil vprašan, naj pojasni svoje stališče. Njegov odgovor je bil, da on nasprotuje "permanentnemu sistemu brezposelnosti, ki nastane zaradi nespretnosti vlade, toda ni on nikdar nasprotoval vladni od pomoči za brezposelne kot zaslihi meri." Omenil je, da je sedanja situacija med stavkajočimi rudarji obupna in radi tega mora "nekdo" preiskrbiti odpomoč.

Glede neuspešne konference med premogovnimi operatorji in tajnikoma Lamontom in Doakom, kjer so prvi izjavili, da se ne bodo podali v pogajanja s katerokoli rudarsko unijo, je Green dejal, da je vedel že prej, da se bo konferenca izjalovila. Stališče operatorjev je prav tako kot je bilo l. 1897, ko so vodilni operatorji v silni situaciji odklonili pogajanja s rudarji. Rudarji so takrat ignorirali izzivanje in se organizirali in končno prišlih barone, da so prišli rudarsko unijo. Green je napovedal, da bodo rudarji, kadar jih bodo operatorji pognali v veliko mišerijo s svojo sovražno taktiko, ponovno pokazali svojo moč. Osebo ne more dati on nobene sugestije glede legislaturne akcije, ki naj bi jim pomagala v boju, toda podpiral bo vse mere, za katere se bodo rudarji izrekli v prepričanju, da jim bodo pomagale pri izvajanju svojih pravic. Sploh pa bo eksekutivni odbor razpravljal o situaciji na polju mehkega premoga ter o vladni od pomoči za brezposelne na svoji prihodnji konferenci v mesecu avgustu.

Casopisje v Washingtonu in Baltimoru je posvetilo več kolon pohodu rudarjev pred predsednikovo palačo. Ti rudarji so prišli v Washington, da protestirajo proti sklepanju pogodb v stavkovnem okrožju za Lewiso unijo, ker stavko vodi National Miners unija. Demonstracije, ki so mirne potekle vžle provokacijam policije, so napravile mogočen vtis, čeprav je Hoover odklonil sprejeti rudarsko delegacijo, temveč je raje šel pozdraviti delegate Mladinske baptistične lige, ki so isti dan dospeli v Washington.

nejše vreme. Včeraj ob 1. popoldne je temperatura dosegla 96 stopinj.

Redakcija: na Edinosti drave (vzhodna) v Kansasu, 25.00 na leto, 25.00 na pol leta, 12.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland 25.00 na leto, 12.50 na pol leta; na Indianapolis 25.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$12.50 per year, foreign countries \$10.00 per year.

One dollar per annum—Receipts are not returned.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Neznan na vsi, kar ima stik s Nacim:

PROSVETA

2007-40 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v objavi, na primer (June 20, 1931), poleg valovne linije na spodnjem robu, da vam je v tem dnevniku vse vsebino. Povzeto iz priročnika, da se vam ni na usteri.

Papa je v skrbeh

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je te dni ponovno povzdignil svoj glas proti zniževanju mezd. Govoril je na shorovanju organiziranih pristanišnih delavcev v New Yorku in v svojem govoru je slika trpljenje brezposelnih in neplodne akcije privatne dobrotelosti ter lokalnih javnih pomožnih odborov. Rekel je tudi, da nepokoje med delavci Amerike postaja že nevaren in industrijski magnatje bi morali to videti, če hočejo sami sebi dobro. Zato bi morali prenehati s mezdno redukcijo in morali bi začeti s upošlevanjem delavcev.

Papa Green ima občutljive živce, ampak na obeh je še vedno slepota in v ušesih gluhoča. Industrijski magnatje bi morali videti nevarnost, ki jim preti od delavskega nepokoja, toda on ne vidi nič praktičnega za delavce. Green se boji za magnate. Njegova taktika je, da bi bila volk sit in koza cela — da bi delavci imeli visoke plače, kratak delovnik in dosti dela in da bi magnatje imeli velik dobiček — kar pa je nemogoče.

Green se pritožuje čez "neplodne akcije" pomoči za brezposelne, ni pa videl in še danes ne vidi, da so take beraške akcije vedno bile in bodo neplodne. Green je slep in gluha za zahteve naprednih delavcev po socialnem zavarovanju. Ko je vstala taka zahteva na zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije, jo je v svoji slepoti strastno pobijal. On se strinja s inženirjem Hooverjem, da bi bila vsaka federalna akcija te vrste protidemokratska in protidemokracija. Ljudstvo si mora samo pomagati! Robustni individualizem naj živi!

Green zdaj čuti, kako si ljudstvo samo pomaga — čuti, da si delavci ne morejo sami pomagati — kljub temu je še vedno slep, da se drži svoje stare taktike.

Greenovo mesto je na sunanjih stopnicah magnatah palač, kjer bi moral sedeti zavrt v stare cape in moletti proti mimoidočim roko s posodico, za trakom klobuka pa bi moral biti napis "Pomagajte slepecu". To bi se pristojalo mošu kot je Green, ne pa vodstvo delavskih organizacij.

Ponesrečena Madona

Gangeško, roparsko in raketirsko mesto Chicago bi bilo ta teden skoro dobilo sveto točko božje poti. Sveta točka se je obetala v italijanski koloniji na zapadni strani, kjer stoji imponentna katedrala Sv. Družine in katoliški kolegij Sv. Ignacija, torej v središču gangešev in butlegarjev. Pa je prišel vrag in vse pokvaril. It's too bad.

Dogodek, ki je sam na sebi malenkost, ima smešno in tragično stran. Zato ga omenjamo, radi tragične strani; drugače ga ne bi omenjali. Kadar čikaški dnevniki na prvi strani in z debelimi naslovi poročajo, da je pridrelo v umazano stransko ulico (alejo), ki je navadno polna smeti, odmečkov in amradu po gasolinu, prvi večer 20.000 ljudi, drugi večer pa celo 100.000, je to dogodek, ki se ne more prezreti. In zakaj so pridreli? Zato, ker je nekdo raznesel vest o "čudežu", da se prikazuje Madona z otrokom v naročju na steni ozadja neke hiše. "Ljudje so padli na kolena in strmeli v svetlo senco na črni steni. Drugi večer je bil ustavljen promet na ulicah vsled silne množice in priti je morala policija, da je delala red. Prišli so tudi prodajalci sladoleda in vložki in šeparji; oboji so delali dober business. Misterij je bil rešen še tisto noč. "Madona" na steni je bila odsej čipkaste zavese v oknu nasprotne hiše, ulična električna luč je pa naredila ves trik.

Stvar je sama na sebi malenkostna in smešna, toda kaj naj rečemo o stotisočglati množici? Kaj naj trezen človek reče o onih, ki so klečali v uličnem prahu, da so jim medtem tatovi lahko obrali šepo? Klečaleci so bili katoliški verniki, Italijani, ki tam žive večinoma.

Dogodek ponovno priča o strašni praznovnosti ljudi in kako so nastale razne božje poti na podlagi "čudežev", ki so se godili v bolnih živih in blodnih močanih. Dokaz je, kako lahko je pognati religiozne ljudi in voditi božjepotno raketirstvo. Dokaz je tudi, kako je praznoverje vsake vrste škodljivo, ker ovira ekonomski in kulturni napredek revnega ljudstva. Kako dolgo še?

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležka iz raznih krajev

Kapitalizem se potresa

Nanticoke, Pa.—Dnevno sledim vestem o premogarski stavki in drugem v Prosveti in tudi v Proletarcu. Mizerija in beda med premogarji in njihovimi družinami je velika. Pred stavko so bile v rovi razmere take, da niso mogli nič zaslužiti. Priganjstvo prve vrste. Kaj se bo izcimilo iz te stavke? To pač odvisi od delavstva samega. Od vsega delavstva, organiziranega in strokovno in in od neorganiziranega tudi. Edino vsi skupaj bomo kaj dosegli; razdeljeni smo brezmočni.

Razmere ne samo v premogokopnih revirih, ampak vstopovsod so v vsakim dnu slabše. Na slabše vedno ne more iti. Vsaka stvar ima svoje meje. Zato bo tudi teh neznanih razmer in brezposelnosti enkrat konec. Ampak kdaj? Delavstvo bi jim lahko napravilo konec, ako bi se skupaj vzelo. Ob čemu volitvi bi moralo voliti edino le svoje zastopnike. Da imamo sedaj mizerijo, so tudi mnogi krivi; razni zavajalci, verski bunkači in delavski izdajalci, ker pomagajo, da ostane delavec v temi, iz katere ga akcija izkoplje napredno delavsko gibanje.

Nihče ne more tajiti, da niso razne vere mnogo krive, da ljudstvo trpi pomanjkanje in bedo. One so tiste, ki ga drže v suženjski pokorščini. One so poslušne dekle velekapitalizma, kakor so vselej bile zveste služabnice vladajočega razreda. Seveda so v mnogih slučajih delavci sami krivi, se niso izklopali iz mračnjava, da bi videli in spoznali resnico. Zato bodi naloga vsakega naprednega in zavrednega delavstva, da se pomaga ostalemu delavstvu na pravo pot spoznanja, da postane aktivno v delavskih organizacijah.

Izgleda, da se kapitalistični gnili sistem potaplja v lastnem blatu korupcije in iznezanja. Tako je prav. Čim prej pogine, tem boljše bo za delavstvo vsega sveta.—Henrik Polarič.

Vabilo na piknik

Sheboygan, Wis.—Tukajšnje samostojno društvo "Ilirija" priredi ob priliki svoje 30-letnice piknik v Zeljni dolini (Greendale) v nedeljo, dne 2. avgusta. Naše društvo vabi vsa društva v Sheboyganu in vse Jugoslovane sploh, da se udeležijo naloga piknika in nam pripomorejo do boljega uspeha, saj se vam že vnaprej zahvaljujemo. Ob enakih prilikah se bo tudi društvo "Ilirija" odzvalo in povrnilo vašo naklonjenost.

Na ta dan se bo tudi "oddal" radio, znamke Apex, vreden \$100. Najbolj srečen ga bo dobil za 25c. Zatorej, bratje in sestre, se pripravite, da se zagotovo udeležijo 6-mesečne seje, katere se vrši dne 26. julija ob 2. popoldni, ker moramo rešiti nekaj zelo važnih točk. Kdor se ne udeleži seje, zapade kazni po pravilih. John Chuk, tajnik.

Pripravite se sedaj!

Milwaukee, Wis.—Delavci, časi so resni! Volitve se bližajo z vsakim dnem. Pripravite se zanje. Stopite v soc. stranko, da boste delavsko politično organizirani in pripravljeni. Delavec brez svoje politične organizacije je brezmočen. Izrabljajo ga na vseh kopih in krajih. Nikakor ne moremo delavci kljubovati kapitalistični sili brez naše lastne organizacije. Tega se mora zavedati vsak delavec. Soc. klubi se nahajajo skoro v vseh slovenskih naselbinah. Pristopajte vanje.

V Milwaukee imamo soc. klub, katerega člani in članke so aktivni; ima precej članov in članice, pa še vedno novi pristopajo. To je razveseljujoče. Imamo pa tudi mladinski odsek, ki ima mnogo mladih fantov in deklet. Čas je ta, da bi se vsi zbudili, mladi in stari, ter skupaj korakali do zmage na dan volitev. Vladni krogi so gluhi na proš-

nje bednih in brezposelnih. Ni se ne brigajo zanje. Seveda je tega krivo tudi delavstvo samo, ker je tako brezbržno za svoje lastne interese, za katere se niti malo ne briga. Moralo bo priti prej ali slej do spoznanja, da se mora oprijeti svojih strank in se brigati za svoje interese samo, kajti kapitalisti se prav gotovo ne bodo. Soc. stranka je delavstvo opominjala na sedanje resne čase vsa zadnja leta. Toda kdo jih je vzel v mar? Zaslužilo se je dobro—in kaj nas brigajo delavske organizacije. Sedaj je drugače in upati je, da se bodo v sedanji depresiji odprle oči maršikom, da bo postal zaveden in aktiven v delavskih organizacijah ter pomagal poslati v postavljene delavske zastopnike, ki bodo skrbeli za starostno, brezposelnostno in bolniško zavarovanje ter druge delavske zakone. Pripravite se sedaj za prihodnje volitve!—Joseph Ule.

Poročilo s konvencije

Bellville, Ill., 13. julija.—Poверlini odbor je objavil imena novodošlih delegatov, ki so bili navdušeno sprejeti od zbornice. Razprava o resolucijah. Resolucija, da se 12. distrikt, ki je imel 11 poddistriktov, izreče za združenje teh poddistriktov v šest ter da bo vsak poddistrikt vodil en predsednik, podpredsednik, tajnik in blaginjak skupno. Na ta način se bo reduciralo uradnikov za 44 v celotnem distriktu.

Konvenčno delo zelo napreduje, kajti sedaj z nami korakata tudi delegaciji iz Peorije in Danville, v začetku so pa podpirali Lewisa. Reprezentacija je vedno večja. Lokali še vedno obdržavajo seje in pošiljajo delegate na naš sestanek. V nedeljo se je vršil velik shod v Gillespieju. Iste dne popoldan bi se imeli vršiti tudi v Taylorville, pa glej ga spaka, nekdo je naznanil, da so sklicatelji gotovo boljše, katere je treba pognati iz mesta. Konvencija je za ta shod izbrala najboljšo govornico, kajti Taylorvilleški distrikt je edini, da ni zastopan na naši konvenciji.

Toda delegacija je bila obveščena, naj se drži proč od Taylorville, kajti ta naselbina da je oborožen tabor do zob, za kar je vse lepo preskrbel Peabody premogokopna družba, vso akcijo pa je podpiral poddistriktni predsednik. Kajti znano je, da on dotni superintendent Argus in poddistriktni predsednik Glasgow skupaj spita. Glasgow naznanil hitro vsakega, ki ga ima na piki, supru Argusu, kateri nato takoj podvzame korake, da je dotični premogor odslavljen.

Taki so nekateri delavski uradniki, ki se imenujejo "voditelje delavstva". Tudi mene so vprašali, naj grem na shod v Taylorville. Tako se nas je obrnil skupaj več rojakov in smo se napotili tja. Ko smo dospeli v mesto, ni nihče nič vedel o napovedanem shodu. Prijatelji so

nam na to povedali vsi stojijo ter dostavili, da bi tudi nas kompartijski hlapčoni pognali iz naselbine, ako bi vedeli, po kaj da smo prišli.

Rojaki v tem okolišu, povejte vsem našim ljudem in drugim delavcem kaj pomeni za nas vse naša konvencija. Povejte jim, kaj je že vse naša skupina ukrenila—in pa to jim povejte, da je našim in našim izdajalcem za vedno odzvonilo!

Bellville, Ill., 14. julija.—Tako jutraj so bili prečitani razni došli telegrami, med njimi tudi dva iz Westville, Ill. Od obeh lokalov je šla delegacija osem mož domov v Westville, ker je Lewisova in Walkerjeva mašina vedno na delu, da razbije "rank and file" konvencijo, kajti na konvenciji so le-ti najhujši bojovniki, uradnikom se pa majje trohi. Delegacija se je izjavila da pojde domov ter da bo pometala z Lewisovimi in Walkerjevimi privrženci, nakar da se spet drugi dan vrne na konvencijo.

V tem smislu je bil sprejet predlog, nakar smo vsi ustali v znamenje zaupnosti in solidarnosti. Sledilo je burno ploskanje. Na dnevni red so zatem spet prišle resolucije za prihodnje popoldanski seji se je razpravljalo o plači uradnikom. Plača ne bo več \$12.000 ali \$8.000 niti, ne \$6.000. Pol dneva smo debatirali o plači predsednika. Prišli smo do zaključka, da distriktni predsednik dobi \$300 na mesec, podpredsednik pa \$275. Jutri se bo nadaljevalo razpravljanje o plačah tajniku in blaginjaku ter ostalim uradnikom.

John Pukel.

Vročina, prosperiteta, piknik...

Milwaukee, Wis.—Uuu! Vročina pa taka, stokačo ljudje v teh pasjih dneh, ko si srečni ljudje privoščijo plačane počitnice in odhajajo v hladna letovišča. Mi revni trpinji pa počitnice itak ne potrebujemo, ker jih še imamo čez leto dni — s plačo 60 minut na uro!

Tako se godi sedaj nam, ko je Hoover zopet napovedal prosperiteto, toda, za spremembo — ne nam, ampak Nemčiji, ki ji je izposloval enoletni moratorij. Bno leto ne bo treba Nemčiji plačati dolgova, da si na ta način gospodarsko opomore.

V Ameriki imamo na milijone majhnih posestnikov, ki so si v potu svojega obraza prislužili in prihranili toliko, da so nekoliko naplačali na posestvo. To so mali farmerji in delavci, ki so sedaj brez dela, pa se upniki hočejo o-koristiti s to depresijo ter jih pognati iz njih domovov, ker ne morejo vzdrževati nadaljnjih obrovkov. Za ta trpine bi naj bil Hoover izposloval moratorij! Pa kaj briga Hooverja ameriška uboga para, ko mu bo ljudstvo itak sepet pelo hoxana pri prihodnjih volitvah, ko se bodo prosperitetne obljube zopet vozile kar na velikih truhlih.

Posledico tega velikodušnega moratorija smo že čitali. Iz Berlina je bilo poročano, da je Nemčija organizirala tisoč petsto milijonsko kreditno zvezo za trgovino in industrijo, za katere kre-

dite garantira nemška država tako da bodo industrijalci lahko obratovali s denarjem, katerega bi sicer morala Nemčija plačati tujim državam.

Pa pozabimo nekoliko na naše granske čase, vsaj za en dan, ako ne dije, ter posetimo piknik Sloge št. 1 dne 26. julija v Gazvodovem parku, da se razvedrimo v prijazni družbi znancev in prijateljev. Nekaj oseb bo posebno veselih odhajalo domov, namreč vsi oni, ki so lastniki tistih srečnih števil, ki bodo deležne nagrad do \$300 v gotovini. Najbolj srečen bo vsekakor oni, ki bo nesebno prvo nagrado 50 copakov s piknika. Kdor že vnaprej ve, da ima najbolj srečno številko v žepu, naj pride kar suh na to zabavo, kjer bo vseh v izobilju, za mlade in stare, za smehe in kratake čas. Kaj vae bo tam, vam ne bom pripovedoval vnaprej; samo rečem: pridite, videli in slišali boste in ne bo vam žal!

Tudi za ljubitelje sporta je preakrbljeno. Spoprijela se bosta dva mlada "sovravnika" za prvenstvo na sportnem polju, in sicer baseballski skupini društev Forward JPZ Sloge in Lilije, sama domača slovenska kri, ki rada na "aufriki" odgovori. Ne zamudite priti gledat naše krogarje.

Tako se imamo v naši wisconsinški metropoli: nekaj časa se "fajtkijo" eni pri naših organizacijah, potem se spet spoprimejo političari, sedaj se bodo pa še fantje od fare. Taki smo Milwaukeečani!

Na svidenje dne 26. julija v Gazvodovem parku! Kdor nima lastnega "samodra", se lahko pripelje do tja z Muskego ave. "Stric-karo" in potem z busom do Mt. Olivet pokopališča, od koder je nekaj sto korakov do veselilnega prostora.

Za pripravljajni odbor,

Frank Tamše

Poročilo in zahvala

Witt, Ill.—V imenu društva št. 151 SNPJ se iskreno zahvaljujemo za udeležbo na naši slavnosti, katere se je vršila na 4. julija. Nismo pričakovali tolike udeležbe. Udeležili so se iz vseh krajev: St. Louis, Paname, Gillespieja, Carlinville, Virdena, Springfielda in Chicaga, ter še iz drugih držav Michigane in Ohia in iz naše okolice so nas dobro obiskali in pomogli k naši slavnosti enoletnjavaščetnici društvene občanka. Dober vtis se je napravil tudi na druge narodnosti za našo SNPJ. Zabavali smo se do belga dne in potem še do zvečera do enajste ure. Bila je udeležba obadva dni veličanska. Bilo je vsega dosti pripravljene, a žalibog je vsega zmanjkalo. Vsako leto, kadar Wičani napravijo piknik, je vselej dobro obiskan. Godba je bila izvrstna, tako da se je vsak lahko zasuka kakor mu je bilo lahko.

Hvala vsem, ki so nas obiskali! Mi smo pripravljeni vrniti poset.—Veselilni odbor.

Čemu služi naš dom?

Yukon, Pa.—Za kaj in komu služi tukajšnji Slovenski dom? dne 4. junija bi se imeli vršiti ob 7. zvečer shod na prostem, pod okriljem soc. stranke, kot je bilo razvidno iz letaka. Ko je prišel govornik Frank Crosswaith, da bo nastopil, se je pa ulični dež, da se shod ni mogel vršiti. Nekateri sodrugi so proslili, da bi došli dvorano, pa so se izgovarjali, češ, da bi potem ta in oni "kikal".

Vse izgleda, da se tukajšnji delničarji boje socializma — ali pravice siliati. No, dne 8. junija pa so dali dvorano za rokoborbo — boksaarjem. Tako so storili letošnje trikrat. Tako je! Kapitalisti bodo lahko še dolgo, dolgo udrihali po nevadni masi, ker tako hoče. (Ako kdo želi na ta opis odgovoriti, naj to stori v Prosveti ali Proletarcu.)

Joseph Robich.

Članica uprila

Cicero, Ill.—Včeraj (petek, 17. julija) ob 7. jutraj je v Chicago Memorial bolnišnici umrla Mary Kriman. Podlegla je raku, kateremu se je pridružil še pljučnica.

Pokopna je bila stara 48 let in doma iz Cateja pri Krakem. Bila je ustanovna članica društva Sosedje št. 449 v Cicero. Zapuščila je več odraslih otrok. Pokopna bo ležala na mrtvašnem dvu v svojem domu, 1329 S. 57th Ave., Cicero. Pogreb se vrši v ponedeljek ob 2. popoldne na Forest Home pokopališču.

Škodljiv tisk

Značilno je, da je ta tisk naravnost pri-ljubljen in je priprostege človeka težko pridobiti za čitanje smotrenih in principe goječih listov ali revij. In prav v tem se kaže, kako na široko se je že razpasel strup, ki ga dan na dan faliva med ljudstvo kapitalistični korumpirani tisk. Često sem že videla brezposelnega siromaka, kako je s slastjo prebiral "comic strips", ki jih je pobral na tleh, a ko mu je delavski agitator ponudil zastoj brošure, v katerih bi našel koristnih naukov in nasvetov, jih je a prezirom zavrnil. Ob drugi priliki sem bila zaradi ničvrednega tiska izpostavljena smrti nevarnosti, ker se je voznik avtobusa bolj briga za neki dnevni zločin in opis istega kot pa za svoje vozilo in varnost potnikov.

Potom tiska se širi sovraštvo med narodi, se vneajo mržnje, iz katerih se izcimijo vojne. Delavstvu koristne predloge so bile že mnogokrat poražene radi vpliva tiska, ki se hlini, da dela za ljudski blagor in ljudske ter ustavne pravice.

Pravkar čitam v raznih listih škodoželjno posmehovanje, ker je Stalin izrazil mnenje, da se bo moralo tudi v Rusiji plačevati delavce po njih zmornosti in ne vse enako kot doslej. Kapitalistični tisk je naglo zgrabil priliko, da smeši proletarake vlado in se smeje, češ, kmalu bomo spet skupaj — ne morete naprej brez naših naziranj o individualnosti.

V enem članku čitam daljši opis ruske revolucije, njenih vodil, sedanjih voditeljev in stranskega terorizma, ki baje divja v Rusiji še danes. Tu je opisan Lenin kot navaden tepec, skoro prismojen se zdi člankarju Stalin in vsi Rusi skupaj, razen caristov, niso vredni da sploh tlačijo bogato rusko zemljo. Narod, ki nima smisla za kulturo, kakršno imamo pod sedanjim sistemom, je po mnenju duhovitega člankarja vreden, da se ga spravi na en ali drug način s površja sveta. Kjer se poveljuje bogotajstvo, tam se poje rekvjem sedanjim vzvišeni civilizaciji. — Tako se zastruplja še tisto bore malo razuma, ki ga je ostalo ljudem izza vojne in sedanje mizerije...

Dolge kolone v raznih časopisih so posvečene višji družbi, aristokraciji republike. Tu se svetijo slike bogatih gospodov in dam, se na priskuten način opisujejo obleke, klobuki, dragulji, svileni čevlji, pihljače in druga nečimurnost, v katero se zavija parazitska družba, da jo revni živeli obuduje in se mu cede sline po tem siju in užitku. Revna dekleta po departmentskih prodajalnah, po kuhinjah premožnih, po tovarnah, po zatohlih pisarnah in drugod s slastjo hlastajo po umazanosti v svoje mlade močane ter čakajo prilike, ko bodo tudi one moge nositi dragulje in kraane obleke, saj je naša dežela — dežela individualnih prilik. Premnogo deklet je želja po tem pahnila v prostitucijo — kot vzrok bi se brez obotavljanja moglo navesti puhlo, škodljivo čtivo in ničvredni filmi.

Da, če imamo danes potrebo česa, imamo potrebo čistega, poučnega in dvigajočega tiska. Kot nekaj Rimljan, tako tudi sedanji moderni svet prvi v gotovo propast s pomočjo umazanega tiska, ki ne pozna nobenih mej dostojnosti, ter kvari brez nehanja ljudsko miselnost, ki je že tako še zmerom prežeta s strupom temne preteklosti človeške družbe.

(Konec.)

Življenje na drugih planetih

Veneri je volnce čisto navadna zvezda, naša zemlja pa premičnica. — Površina Marsa se spreminja po letnih časih

Astronom oxfordskega vseučilišča Eddington je napisal članek, v katerem pravi med drugim: Nemara je res, da bi ljudje lahko živeli dalje časa, če bi se preselili na Venero; seveda bi si moral jaz v tem primeru izbrati drug poklic, kajti Venera ni za astronoma nič kaj pripraven kraj. Oblaki ali megle jo popolnoma obdajajo. Morda je njena površina en sam ocean in so ji ribe najbolj razvito živalstvo.

Solnce je čisto navadna zvezda in zemlja je čisto navadna premičnica, toda mesec ni navaden trabant; noben drug satelit, ki ga poznamo ni v razmerju s svojim planetom tako velik. Če bi kdaj srečal kakšno bitje z drugega planeta, bi bil v večini ozirov brčkone zelo skromen, samo z našim mesecem bi se nemara bahal.

Marsova površina se spreminja z letnimi dobami. Čim bolj napreduje Marsova pomlad, tem bolj se širi na tej površini temnejša ozemlja. Brčkone prisostvujemo s tem vsakoletnemu prebujanju Marsove vegetacije. Če pa priznavamo z veliko gotovostjo rastlinstvo na Maru, kako je s njegovim živalstvom? Teorija, da predstavljajo neke bolj ali manj preme črte na Marsovi površini umeten kanalizacijski sistem in znake za visoko razvito civilizacijo na tem planetu, se ni dosti obnesla. Po vsem videzu je Mars premičnica, ki je že davno preokročila svojo mladostno dobo. Vsekakor je neverjetno, da bi bila po starosti tako različna planeta kakor Mars in zemlja na isti stopnji biološkega razvoja.

Poznamo razpisnost narave. Koliko želodov razstori, da varase en sam hrast! In čemu bi skrbje čuvala zvezda nego žlede? Če nima narava nobenega vzvišenejšega smotra, nego da ustvari svojemu največjemu eksperimentu, človeku, dom, tedaj je sama sebi zvesta, če troši milijone zvezd, da bi mogla ena sama razbiti njenemu smotra.

Vse mesto je žalovalo—mesto Nanton v Franciji—na štrvni leteta na parniku St. Philbert, ki se je potopil s 470 delavskimi inženirji. To mesto je imelo 50 mrtvih.

Lidija Seffulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Mile Klopčič

"Nista poročena. Kar tako jo imamo v hiši. Ste kaj ališali o staroverniku Antipu? Njegova nečakinja je. Iz tako dobre hiše je, pa jo je vlekle k nam, siromakom. In je pobegnila k Vasjki. Tri leta sta se potikala v mestu nezakonsko. Komaj dva tedna je danes, kar sta prišla semkaj. Zanesla sta svojo sramoto v materino hišo. Zdaj se bosta mogoče zakonito vzela, tako pa, kakor je zdaj, je sramota pred ljudmi. Odkar sem na svetu še nisem ališala, da bi prišlo kdaj v naši družini do take sramote. Marsikaj govore o njej, o Virki, saj ste tudi vi najbrže že kaj ališali? Dobro ime nikamor ne gre, slabo ime se naglo razve." In nenadoma se je sama prekinila:

"Oh, tak vstopite in sedite."

S predpasnikom je karkoli obrisala s klopčič, ki je stala ob mizi v sprednjem kotu sobe. Potem je šla s svojo hrapavo roko po čedni mizi. Zalostno se je ozirala po okzi, nizki notranjosti koč. Bilo je res da pospravljeno, kljub temu pa ni bilo dobro za gospoda. Vzdihnila je in stopila v stran. Inženir je sedel. Rad bi jo bil izprašal, a ni mogel. Zmeden, hladno je ječel o prihodnosti, izpraševal jo je neopretno in nerazumljivo o gospodarstvu.

Njegove oči je vsiljivo zalila lesena postelja z masno, iz krp sešite odejo. Kaj ona mlada ženska s ostrimi obrvi res spi v tej postelji? In celo ne sama. Spet ga je zgrabil nemir, ko je vstopila. Iz kakršnega koli vzroka se mu zdelo potrebno nekoliko pojasniti:

"Malo bom počakal pri vas, dokler mi ne prinese odgovora. Vas ne bom nemara motil?"

Njena usta so se namrdnila v neprijazen nasmech:

"Klopčič pač ne boste prevotili. Zakaj bi nas motili?"

S police je vzela raskave volnene nogavice, sedla mirno k oknu in začela plesti. Starka se v priatnosti visokega obiskovalca ni mogla lottiti dela. Sedela je tu in svoje nezaposlene roke, ki niso vedele, kam bi, sklenila na kolenih. Inženir je bobnal s prsti po mizi. Zahval se je vprašal mlado žensko s plahim glasom:

"Vi niste od tod, se zdi. Ne vem, kako vam je ime..."

Pogledala ga je od strani in se nasmehnila. Blesk njenih belih zobov in vedrina njene nebrzdane amehljanja sta pomladila njen obraz. V inženirjevem obrazu pa se je odražalo nekako preprosto, veselo strmenje.

"Ime mi je Virineja. Mi staroverni imamo popolnoma svoje svetnike. Zakaj se tako zelo zanimas zame, milostni gospod? Zabavaj se vendar z materjo. Daljšo življenje ima za seboj in bolje ji teče. Še bolje pa bi bilo, da odidete domov v svojo lepo sobo, kakor pa da vdihavate tu v našem hlevu kmečki smrad. Kakor hitro bo Vasilij prišel stvari, vam jih bomo poslali."

In z novim, nekoliko navihanim smehljajem je pristavila:

"Jaz vam prinesem."

"Da, da, prosim. Plačal vam bom trud. Sicer bi res moral predložiti kakati. Stanujem precej daleč od tod, tamkaj na hribu. Pa vi se boste že potrudili, prosim vas. Vaš moč se bo vrnil brez dvoma truden, pa pridite vi ali kdo drugi... Prosim vas torej, prinesite mi ali pošljite."

Trudil se je, da bi govoril s strogim glasom, toda njegove oči so razodevale njegovo vznemirjenost in užaljenost. Ko je izgovoril besedo moč, je nekoliko počakal. Virineja je

začutila. Pogledala je od strani staro in dejala potem suho inženirju:

"Kdorkoli že bo, paket vam bomo že poslali. Saj gotovo ne bo zastoj — vem, da boste plačali. Stojte, potrpite!"

Skozi okno je bila zagledala Vasilija. "Nazadnje se je le privlekel! Noge se mu kar zapletajo. Tako vam damo, kar je prišel."

Šla je k vratom. Mimogrede se je ozirala in rezko dejala:

"Za tako naporno pot lahko še kaj prilozite, čeprav vam nimam dostaviti prav na dom. Drugi bi še za 25 rubljev nikamor ne šel. Ni šala, iti po spolkem nabrežju in bresti ledeno-mrzo vodo..."

Inženir je naglo izvel iz žepa svojo denarnico, a Virineja je že odšla iz koč. Stisnil je starki 15 rubljev v roko. Starka je kar omahnila za korak nazaj. Vsa iz sebe je bila od veselja in ječljala je s priljubljenim in tankim glasom:

"Drugič se bomo spet potrudili. Zadovoljni boste z nami... Najlepša hvala. Če nas boste potrebovali, kar pokličite spet."

Starka je in se priklanjala. Njeno srce pa jo je vabilo k sinu. Da bi gospod le brž odšel. Sin je vstopil, ves moder in drhteč od mraza. Semdel se je koj na klop ob peči in se dolgo zviljal v težkem kašlju. Med kašljanjem je komaj razumljivo govoril:

"Ves sem prezebl. Virka, daj tole milostnemu gospodu... Tule je en paket in tu drugi... Malo premočen je, spotaknil sem se v vodo."

Znova ga je napadel kašelj. Davil se je in izpljunil v pest. Inženir se je ozri nanj. Ko ga je poslal na pot, sploh ni opazil, kakšen je ta moč. Ko je zdaj vstopil, je opazil njegovo mršavost in bolehnost. Sprejel je mokri zavoj od Virineje s smehljajem:

"No, nič ne da. Saj bi bilo težko, prinesiti zavoj po taki poti nepoškodovan. Tobak je v njem, lahko ga posušim, stročnice pa imam še dovolj. Pismo pa bomo tudi še lahko prebrali. Pisava je sicer malo zabrisana, a k sreči ne preveč. Hvala vam, hvala!"

Virineja je dvignila obrvi:

"Zaradi tobaka ste poslali moža na tako dolgo pot?"

Stresla je z glavo:

"Gospoda ima nepotrpežljivo srce! Karkoli si zažele, prinese jim je treba na mesto, celo če je nemogoče. Sicer bi se mučili, kakor bi res bogve kako trpeli. Prav tako je tudi s tem tobakom... Je plačal? Komu je plačal?"

Tedaj je starka zakričala jesno:

"Plačal je, plačal, meni je plačal. Zahvaliti bi se morala gospodu za dobroto."

"Nenavadno je dober! Vasjka bo spet ležal kakor je dolg in širok: prehladil se je."

Inženir je razburjen dejal:

"No, tega pa nisem kriv jaz. Pozdravljeno. Hvala."

Naglo je odšel iz koč. O Virineji je mislil: To ti je lisica... Dobričakajna...

Ponoči pa je sanjal o njej. Tako ga je razpalila, da mu je spanje prešlo. Stopil je pred hišna vrata in poslušal do zore vznemirljivo pomladansko šumenje. Sam do sebe je bil stvaren in strog. Neprestano je telovadil in zmerno živel. Z ženskami se je malo ukvarjal — zaradi stiske. V mestu je imel pametno in lepo razmerje. Tu je pasil na svoje zdravje ter se izogibal ženam vojakov, ki so bile nore na moške.

(Dalje prihajajo...)

"Tvoja vera ti je pomagala."

S trdnim sklepom, da jo čim prej pobriše v mesto, trpin vstane z žimnice, ki silovito zaudarja po plesnobi, ter opazuje mirno zvezd na poveznjeni nebesni školjki. Iz bližnje stavbe se oglasi neukročeno kašljanje in krehanje. To sta občinskega tajnika sinova, oba sušnica. Enega je noč prevel domači dušebrižnik. Kdo se ne bi ob tem domislil Gestrinove prepčice, ki mlademu bolniku mri veliko razdaljo do groba: pet pedit?

Utrujen se zgagaj zavalil na zatonilo ležišče. Komaj pa se pcurjalo nekaj minut skozi klepsidro večnosti, se je začelo neugumno ščebetanje lastovic in se začelo vreščanje vrabčevske zalege. Šele pol štirih, pa te že drami operjena svoja! Skoraj nato ga posejajo človekoljubne muhe: hlev in mesarija sta čisto blizu. Še malo, pa pribrežijo mimo neznanaki obad, avtobus — ponos in veselje vsega okraja. Z njim pritisne nova šiba boja: solnce jame paliti skozi tri okna. Novljan spusti zastore, ki se zapirajo in vsi razcefrani usujejo cele plasti perdirja po podu. Bogve, odkde so neigibno sviti že izpostavljeni vsem vremen-skim zgodam in nezgodam!

Mestni razvajelec si je začel le za izpremembo preproste kmečke jedi. "Kaj bo za obed?" vpraša svojega svaka. "Ne vem," vpraša krčmar. "Žena rilec kuha. Ne govorim s njo, davi sva se sporekla." Potem je prihajalo sorodstvo v obiske. Oče je tožil, kako sin-dedič brezbržno ravna s slaboumno sestro, niti hrane ji neče dati, čeprav ji je v "pismo" zagotovil preživitek. Sodilci se je moralo vmešati v zadevo. Novljan, ti pa segaj v žep, da z nekoliko stotaki potolažiš razprte duhove, ki se ne morejo videti na koncu očesa. Za nameček se je vzel odnekod občinski siromak: "Gospod, sem prišel, da bi mi kaj dali, danes je moj god!" Zatem se oglašajo strine, tete, tujne, ti pa jim piši prošnje in pritožbe. Spodobi se, da posetiš roj ožjih rojakov, domala samih krčmarjev, in povsod se nalivaj z zgrgovito cuckovino!

Tako hodi, blodi, brodi po pedenju visokem prahu, ki ga višinska sapa dviga v ogromnih vlečkah, pretvarjuja ga v rimske ceste in vasmirake nebuloze, z znojnim, akuro gnojnim obrazom prisopa prilhope do bornega, blatnega potoka, da bi se okopal. Dolga vrv šine v grm; gad ali belouška? Pokošena mlaka zbada nagega solncevalca, pomaga jo mavernice, pikre rjave mravljice. A zadnje postaje pri tem križevem potu še nisem omenil.

Neki sosed in njegova šibkejša polovica se vozita vsako jutro z avtobusom v mesto, kjer imata trgovino, in se pod večer vračata. Za stražo puščata doma psa, ki laja, razgraja, razsaja, da se uho ne more odpočiti. Ubogi Novljan tuhta: "Naj ga ubijem, mu zavdam? Naj se li s lastnikoma vozarim od tod?" Ukrenil je, da ga najprej poskuša ukrotiti. Dobriča se oblastne mu sultanu, ki nekaj časa miruje, nato pa tem jače skače, vije, vplje, joče, stoče, ruli, tuli. Novljan mu nosi mesa s kostmi. Kadar so ogledane, pasja mrcina otožno skenči, renči, cvili, se mli, rjove. A ta podkupnina dočasoma predraga. Zadnje obupno sredstvo: spravi lajavca v svojo last. Novljan ponuja gosposdarju stotak za stotakom. Ko dospe do tisoč dinarjev, se potujoči trgovec uklone: "Pa naj be, saj je kuža za paznika malo prestar. Za vas bo dober, ker tičite vedno doma. Zadovoljno je shranil Jurija Zmajeviča v listnico in se zahvalil."

Tri dni kasneje se je na njegovem dvorišču razprezal in repenčli krepkejši, mlajši čuvaj!

Davek na mačke V Litomerikah na Češkem je sklenil občinski svet tudi mačke obdavčiti. Mačke so bile namreč v mestu tako razmnožile da so uničile skoro vse raze v mestu in v okolici. V nekaterih rodbinah so redili kar po 15 mačk. Zato so sklenili, da morajo lastniki plačati za vsakega mačka po 10 čeških kron davka.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Naše telo in zdravje

Tempo čitanja določajo možgani

Dr. Woodsworth s Kolumbijskega vseučilišča se je bavil obširno a fiziologijo čitanja in prvi naslednje:

Povprečni bralec zmore prečitat 6 besed v sekundi ali običajno knjigo v času 4 in pol ure. Če pa preidemo od čitanja težke filozofske ali znanstvene knjige k čitanju napetega kriminalnega ali ljubzenskega romana, brzina čitanja še znatno naraste. A ni oko, ki določa tempo, temveč ga določajo možgani in sprejemljivost čitatelja. Oko se ne giblje v kontinuirajoči krivulji, marveč sunkoma in med posameznimi njegovimi sunkovitimi gibi so manjši odmori. Ti odmori imajo dvojno nalogo: prvič, da jasno pregledamo snov; ki jo čitamo, drugič, da to snov z možgani dojamemo. Zadnje je glavna naloga teh odmorov, ki zavzemajo 95 odstotkov vsega čitanja, dočim rabi oko za mehanično čitanje samo 5 odstotkov. Oko bi lahko brez nadaljnega hitreje čitalo, nego bi zmogel duh dojeti, a zanimivost štiva nam sama po sebi uravnava brzino čitanja.

Roentgenovi žarki zdravijo slaboumne

Dunajski roentgenolog dr. Wieser je odkril zelo zanimiv način za zdravljenje slaboumnih otrok. Obseva jih z Roentgenovimi žarki, in sicer deloma s popolnim, v številnih primerih pa vsaj z delnim uspehom. Ta zaviral vselej od uporabe pravilne doze obsevanja, in sicer zadostuje za akutne primere manjše obsevanje, za kronične pa je potrebna večja doza. O zdravljenju so na ta način poseben primeri, ki izvirajo iz vnetij

v možganih, a tudi slaboumnost, ki jo povzročajo motnje v žlezah z notranjo sekrecijo, se da z obsevanjem možganov zelo uspešno zdraviti.

Za KRATEK ČAS

"Zakaj je pa tvoja žena danes tako slabe volje?"

"Najprej se je razjezila nad dekle, potem pa nad menoj, ker se nisem nad dekle jezil. Nato se je pa razjezila še sama nad seboj, ker se je razjezila nad menoj, da se nisem tudi jaz nad dekle jezil."

V muzeju

Gospoda, to je opraje Gustava Adolfa in — tu je luknja, skozi katero je udarila smrtonosna krogla.

Obiskovalca: Glej, glej. Če bi bila njegova žena malo bolj vestna in bi luknjo zakrila, bi siromaku gotovo ne bilo treba umreti.

Stara obleka

Možiček, uboga stara ženica je bila tu in prosila, naj ji dam staro obleko za njo in njene moža.

Si ji ustregla?

Da, dala sem ji tvojo obleko, katero si nosil pred 20 leti in pa svojo staro iz prejšnjega tistega časa.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30, 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pošlite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nail zastopniki so val društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Član SNPJ doplačajo \$4.80 za leto za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Član doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravišstvo "PROSVETA" 2657 E. Lawrence Ave. Chicago

Piknik! Piknik!

V Little Falls, N. Y., na Stop 44 Herkimer Rd. V nedeljo, dne 26. julija 1931 se vrši piknik pod vodstvom Slovenske godbe in društva M. Pomagaj

Vabljeni ste vsi Slovenci od blizu in daleč, da se udeležite. Izborna postrežba. Vstopnina 25c za osebo.

Vabi—ODBOR.

STAR IN ZVESTI PRIJATELJ

Je ta poznana banka vsem svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona obavlja vseh vrst bančne posle in prodaja "šifkarte" vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.

Vaši prihranki so zavarovani pri

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in abode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Časa smerna, unijašio delo prve vrste.

Šlite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawrence Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

V. Sila:

Oddih na kmetih

Petnajst ali dvajset let je Janez Novljan marljivo ko mravlja novinaril. Tolikšna rabota ga je podirala. Ko pa je pljusnila vanj še čuvstvena ulma, je izgubil slast in tek, spanec se ga je ogibal, srčnost, up in nada ga je pustila z nezvesto in brezsrčno Nado vred. Janez, ki je potočil med vrtniki velika vedra dovptov in vedrine, je znal znanice kvečjemu še z rezko ostlo potipati. Šaljivost se mu je povrela v žaljivost.

"Kaj bliska se je v jasnem?" ga je potkal po visokem čelu lečnik dr. Fratar. "Raste plaša, alila peša: pustlo delo, hajd na selo! Miru si potreben, Janez, neravnost kar drhti v tebi. Če ostanesh v mestnem vrvežu, te prej ali slej pošljejo na Studenec. Premislil statistike: koliko časnikarjev je že priromalo v blaznico! Vrzi pero v kot in odriini za dva meseca na kmete!" Janez si je s tešavo izposloval dopust. A kam bi, da ga ne bo do dragoletniki preveč obirali, odirali? Odločil se je za rodno gnezdo: vaak tič tja leti, kjer se skoji. V domači hiši sicer ni bilo prostora zanj, pač pa so ga mogli nastaniti v gostlini, ki jo je vodila njegova sestra. Tu je stopil v začasni pokoj.

Peko? Prvi pretresljivi pok-

oj! — se je razlegnil iz meta: gospodinja mu je v pismu odgovdala, češ, njegove stvari bo že shranila. Sobo pa je priključil svojemu stanovanju dr. Fratar...

... Mrcinal. Skraja se je čutil Novljan nekako prenovljen. Gorski zrak, mile aspic — ah, kako se to loči od razgretge asfalta, od peklensko razbeljenih palač! Sicer je koj ob prvi večerji ugotovil, da še leta in leta ni seiral tako trdega zrezka. Vendar to se utegne popraviti. Drugi dan in po tlejš veskosi se je z gnušom in studom zapiral v labico s dvema ničlami. Ej, kako je vse drugačen tak zakotek — po kulturnih aredih, koder imajo WC (dabljusi) z vodno napeljavo!

Novljana je bila sama popustljivost in obzirnost, osobito v okoliščinah, kjer ni kanil dolgo ostati. Zato ni sestri niti za mrvice potolič, kako pogreša dovolj visokega zglavlja in prestrala pred svojo posteljo. Kadar je legal ali vatajal, je seveda pazil na to, da je vselej vtaknil bosa noge v širokoustne copate. Nič kaj ga ni radostilo, da je v sosednji čumnat polletni nečak Milan ponoči poskušal krepčino svojih pljuč in vokal na vse pretege. Štiriletna sestra, milovidna Milka, je sicer mirovala ob takih dobah, a podnevi je hodila liki senca za svojim uječkom, ki jo je moral ujkati in sibihi na gugalcu pod kosta-

njem, se ji prikupovati osiroma odkupovati a čokolado ali sladkorečki. Da se bgne nočnemu kričanju, se je Novljan umestil v sobani, katero si je lastnik, običajno bivajoč v prestolnici, prihranil za redke posete na svojem posestvu, oddanem v najem.

Prvič je Novljan prenočil v tej dvorani a petimi okni v nedeljo. V gostilniških prostorih pod njim se je razlegalo petje vae do ure strahov. A še dolgo po tem trenutku je prebadalo goaste mrakove razbrzdano vriskanje in ukanje. Presunljiv "jujujuju" ga je tedaj pa tedaj istrgal iz rahlega Morfejevega naročja. Ko je letovišcar vendar usnul, ga je naokolič notranji neprijatelj: ščemeča zgaga. V mestu si je nivozno kupal spanje s črnim dalmatincem, a tu takšne kapljice ni bilo na prodaj. Poldrugo uro ga je skelala pereča pekočina v želodcu. Sicer je imel Novljan novo škatico čiste dvojnoogljikne kisle sode, toda kaj na počniku ni sveče ne biglie — elektrike se temu zatilju ni nadejati do sode njeza dne popoldne — tudi vodo so mu kakor že prej nekoliko krat pozabili prinesiti. Tako je bil mučenec obsojen zateči se k prostornarodnemu leku, namreč izbrbrati desetkrat brez odmora: "Pea in zgaga sta šla v Rim, pes je prišel, zgaga ne." Zaleglo pa ni. Kajti naš novinar ni sličil na osebo, kateri je dejal Gospod: